

" Waterkwaliteit en visbestand in het Zennegat anno 2023 "

1. Inleiding

Het Zennegat is de plaats in Battel te Mechelen waar verschillende waterlopen samen lopen. De Zenne komt er samen met het Kanaal Leuven-Dijle (de "Leuvense Vaart") en stromen dan in de Dijle, die enkele honderden meters verder dan weer samenvloeit met de Nete om alzo de Rupel te vormen.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

Het Zennegat maakt deel uit van het Vlaams oppervlaktewaterlichaam VL08_95, Getijdedijle en Getijdezenne.

De fysisch-chemische kwaliteit van oppervlaktewater wordt volgens de Europese Kaderrichtlijn Water ingedeeld in 5 klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed en zeer goed. Ook voor de biologische waterkwaliteit gelden deze klassen.

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2022 voor de fysisch-chemische resultaten en 2021 voor de biologische. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) was voor dit waterlichaam in 2015 "slecht", net zoals in 2022.

De totale biologische waterkwaliteit van dit waterlichaam was in 2015 "matig", en evolueerde in 2021 naar "ontoereikend".

b) Toekomstperspectieven

b1) Aangezien het water van het Zennegat het geheel is van het water van de Zenne, het Kanaal Leuven-Dijle en de Dijle, verwijst de Minister hiervoor naar de antwoorden die zij eerder over elk van deze waterlopen heeft gegeven. Het gaat meer bepaald om schriftelijke vraag nr. 13 van 11 oktober 2019 over de Zenne, schriftelijke vraag nr. 1071 van 21 september 2023 over het Kanaal Leuven-Dijle, en schriftelijke vraag nr. 321 van 2 december 2020 over de Dijle.

b2) Het waterlichaam Getijdedijle en Getijdezenne is in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 aangeduid met de prioritering klasse 5, aandachtsgebied. Dit betekent dat een goede ecologische toestand of potentieel pas verwacht wordt na 2033, maar dat er wel een potentieel is voor sterke vooruitgang mits uitvoering van de acties opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen 3 en 4.

Aangezien het water van het Zennegat het geheel is van het water van de Zenne, het Kanaal Leuven-Dijle en de Dijle, verwijst de Minister hiervoor eveneens naar de antwoorden die zij eerder over elk van deze waterlopen heeft gegeven, zoals vermeld onder punt a).

Meer informatie is terug te vinden in de waterlichaamfiches via:
<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/geoloket/overzicht-oppervlaktewaterlichamen>.

3. Afvissingen

3.1 Afvissing in 2020

Ik verwijs naar het "*Jaarverslag 2020. In het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen De Vlaamse Waterweg nv en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek inzake ecologische advisering en ecologisch onderzoek.*".

Twee overstromingsvlakten met gecontroleerd gereduceerd getij (GGG) werden opgevolgd namelijk de polder Kruibeke-Bazel-Rupelmonde (KBR) en het Zennegat. Trends in de visgemeenschappen werden bestudeerd aan de hand van elektrische en fuiknet staalnames alsook met kieuwnetten en bongonet. De resultaten werden gerapporteerd in Breine *et al.* (2020).

Deelonderzoeken	Voorziene planning 2020	Status	Opm.
Monitoring GGG's (KBR & Zennegat)	Voorjaar – najaar	Afgerond	

Systemmonitoring Zennegat

In het gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerd getij (GOG-GGG) Zennegat (T4), gelegen in Mechelen, bemonsterde men 4 locaties in het najaar van 2020. De locaties zijn ZG3 een getijdenpoel, ZG4 een ringgracht, ZG5 een getijdengracht en ZG6 een permanente plas. In het GOG-GGG Zennegat ving men in totaal 15 soorten in 2020 (Tabel 3). In 2020 ving men in het najaar 1736 vissen in het GOG-GGG gebied.

Tabel 3. Overzicht van het aantal soorten (X=gevangen) op de verschillende locaties in het GOG-GGG Zennegat in het najaar 2020.

Locatienummer	ZG3	ZG4	ZG4	ZG5	ZG6
Datum	4/11/2020	3/11/2020	4/11/2020	4/11/2020	3/11/2020
Afvissingstechniek	elektrisch (B)	elektrisch (B)	elektrisch (B)	schietfuij	elektrisch (B)
baars		X			
bittervoorn	X				
blauwbandgrondel	X	X		X	X
bot	X			X	
brakwatergrondel	X	X	X		X
brasem	X				
driedoornige stekelbaars	X	X		X	X
giebel	X				X
karper	X		X		X
kopvoorn	X	X			
paling	X	X		X	X
rietvoorn	X				
riviergrondel	X				
vetje	X				
zonnebaars					X

3.2 Afvissing in 2021

Ik verwijs naar het "*Jaarverslag 2021. In het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen De Vlaamse Waterweg nv en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek inzake ecologische advisering en ecologisch onderzoek.*".

Op 19 oktober 2021 werd in het kader van de Dijle-dag een visbemonstering met behulp van fuisen uitgeoerd in het Zennegat. Naast deze demonstratie werd uitleg gegeven over de verschillende aangetroffen vissoorten en de rol van het overstromingsgebied als paai- en opgroei gebied voor estuariene vis.

De visgemeenschappen werden in 2021 bestudeerd aan de hand van elektrische en fuisnet staalnames. In 2021 werd er in het voorjaar gevist in mei (Zennegat). In het najaar werd gevist in oktober (Zennegat). Het monitoren startte in 2017.

Deelonderzoeken	Planning 2021	Status	Opm.
Systeemmonitoring KBR: Bemonstering	Voorjaar Najaar	Afgerond Afgerond	
Rapportage	2022	Gepland	(1)
Systeemmonitoring Zennegat: Bemonstering	Voorjaar Najaar	Afgerond Afgerond	
Rapportage	2021	Afgerond	(2)

Opmerking bij tabel:

(1) wordt onderdeel van integrale rapportage

(2): Breine et al. (2021) en Breine & Mertens (2021).

In het Zennegat ving men in 2021 in totaal 18 soorten, 3 meer dan in 2020. Juveniele bot was in 2021 numeriek dominant terwijl dit in 2020 brakwatergrondel betrof. Naast bot werd opnieuw brakwatergrondel, spiering, zeebaars en paling als estuariene soorten gevangen.

Als exoten werden zonnebaars, zwartbekgrondel, giebel, blauwbandgrondel en Chinese wolhandkrab aangetroffen.

Opnieuw werd kopvoorn gevangen, merkwaardig omdat deze soort zeldzaam is in het Dijlebekken. Mogelijk zijn deze afkomstig van herintroducties in het bovenstroomse gedeelte van de Dijle. Het Zennegat vervult momenteel (2021) een kraamkamerfunctie voor bot en brakwatergrondel en vormt een opgroei gebied voor kopvoorn, bittervoorn en paling.

3.3 Afvissing in 2022

Ik verwijs naar het "*Jaarverslag 2022 In het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen De Vlaamse Waterweg nv en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek inzake ecologische advisering en ecologisch onderzoek.*".

De visgemeenschappen werden in 2022 bestudeerd aan de hand van elektrische en fuiknet staalnames. In 2022 werd er in het voorjaar gevist in april (Zennegat). In het najaar werd gevist in oktober (Zennegat).

Deelonderzoeken	Planning 2022	Status	Opm.
vismonitoring KBR	voorjaar najaar	afgerond afgerond	
vismonitoring Zennegat	voorjaar najaar	afgerond afgerond	
rapportage	2023-2024		(1)

Opmerkingen bij tabel:

(1): geïntegreerde analyse is noodzakelijk.

In het Zennegat werden in het voorjaar 11 vissoorten aangetroffen waaronder de estuariene soorten spiering en bot, naast algemenere zoetwatersoorten zoals tiendoornige en driedoornige stekelbaars, paling, bittervoorn, rietvoorn en vetje.

Ook de invasieve exoten blauwbandgrondel, giebel, zonnebaars en Chinese wolhandkrab maakten een dominant deel uit van de gemeenschap.

In het najaar werden 17 soorten aangetroffen met een dominantie van blauwbandgrondel, zonnebaars, driedoornige stekelbaars en de estuariene brakwatergrondel.

Er werden net zoals in voorgaande jaren opnieuw juveniele kopvoorns gevangen. Andere soorten die niet in het voorjaar werden gezien betreffen blankvoorn, karper, baars, brasem en riviergrondel, terwijl spiering niet in het najaar werd gezien.

Het Zennegat fungeert duidelijk als kraamkamer en/of opgroei gebied voor een aantal typisch estuariene soorten. Helaas gedijen enkele invasieve exoten ook goed in dit habitat.

3.4 Tabellen INBO 2021 en 2022 met "gemiddelde dagvangst (aantal)" en "gemiddeld gewicht (gram)".

In het huidige Vlaams vismeetnet heeft het INBO twee locaties gelegen in het gebied van het Zennegat. Locatie 70020400 is gelegen op de Getijdezenne te Leest en locatie 72718225 is gelegen op de Getijdedijle te Mechelen.

Het meetpunt in Mechelen is "Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat".

In 2021 werden 13 vissoorten gevangen, namelijk bittervoorn, blankvoorn, blauwband, bot, driedoornige stekelbaars, gibel, karper, kopvoorn, paling, rietvoorn, tiendoornige stekelbaars, zonnebaars en zwartbekgrondel.

Er werden ook Chinese wolhandkrabben gevangen.

In 2022 werden 11 vissoorten gevangen, namelijk bittervoorn, blauwband, bot, driedoornige stekelbaars, gibel, kopvoorn, paling, rietvoorn, spiering, tiendoornige stekelbaars en zonnebaars.

Er werden ook Chinese wolhandkrab en steurgarnaal gevangen.

Tabellen : zie de bijlagen hierna.

3.5 Merkwaardige waarneming op 2 oktober 2023

"Zeehond vangt paling in Mechels Zennegat"

Op 2 oktober 2023 zijn er opmerkelijke foto's opgedoken van een zeehond die een paling vangt in het Mechelse Zennegat. "Het dier heeft op een half uur tijd zeker vier palingen gevangen. Heel wat mensen kwamen kijken", zegt Chantal Deschepper die alles kon fotograferen aan Radio2.

In het Zennegat in Mechelen is er toen een zeehond opgedoken. Het zeezoogdier had duidelijk zin in de lokale paling. Chantal Deschepper kent het gebied goed en kon de zeehond fotograferen. "Op goed een half uur tijd heeft hij zeker vier palingen gegeten. De zeehond liet zich afstromen met het getij, zwom een stuk onder water en kwam boven met een nieuwe vis", zegt ze.

De laatste jaren duiken er steeds meer zeehonden op stroomopwaarts in Vlaamse rivieren. Dit dier moet uit de Noordzee via de Schelde en de Rupel tot in Mechelen gezwommen zijn.

3.6 Afvissing door het INBO in 2023

Er werden 13 vissoorten gevangen, namelijk bittervoorn, blankvoorn, blauwband, bot, brakwatergrondel, driedoornige stekelbaars, giebel, kolblei, kopvoorn, paling, rietvoorn, rivierprik en zonnebaars.

Er werd ook Chinese wolhandkrab gevangen.

Zie : de Tabel achteraan.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, januari 2024

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhail DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2023-2024 , vraag nr. 173 van 1 december 2023 } .

TABEL van het INBO van het jaar 2021

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	bittervoorn	1.50	3.60
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	blankvoorn	1.00	4.80
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	blauwband	4.00	15.10
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	bot	578.00	1779.70
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	Chinese wolhandkrab	14.00	167.85
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	driedoornige stekelbaars	49.00	88.15
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	giebel	10.00	146.05
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	karper	1.00	992.45
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	kopvoorn	1.00	4.30
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	paling	2.00	117.30
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	rietvoorn	1.00	4.70
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	tiendoornige stekelbaars	4.00	10.80
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	zonnebaars	2.00	54.10
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2021	zwartbekgrondel	1.00	6.30

TABEL van het INBO van het jaar 2022

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	bittervoorn	2.00	6.40
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	blauwband	4.50	12.70
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	bot	7.00	59.45
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	Chinese wolhandkrab	1.50	33.25
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	driedoornige stekelbaars	22.50	43.45
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	giebel	6.00	94.35
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	kopvoorn	1.00	11.80
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	paling	1.00	245.15
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	rietvoorn	2.00	14.60
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	spiering	4.00	9.60
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	steurgarnaal	7.00	10.90
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	tiendoornige stekelbaars	4.00	6.80
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2022	zonnebaars	2.00	4.80

TABEL van het INBO van het jaar 2023

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	bittervoorn	6.00	19.80
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	blankvoorn	9.00	46.50
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	blauwband	28.50	104.65
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	bot	25.00	184.30
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	brakwatergrondel	1.00	1.00
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	Chinese wolhandkrab	2.00	31.90
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	driedoornige stekelbaars	29.50	71.00
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	giebel	12.00	440.75
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	kolblei	1.00	1.70
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	kopvoorn	1.00	30.30
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	paling	7.00	2312.85
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	rietvoorn	3.50	47.30
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	rivierprik	2.00	134.70
Zennegat	154717/193904	Getijden-gracht in overstromingsgebied het Zennegat	Mechelen	Antwerpen	Dijlebekken	2023	zonnebaars	3.00	40.10